

מן הספרות הרפואית

[1930]

מחלות טרופיות

1930

המלריה בארץ-ישראל / ד"ר הלל יפה

(Hillel Jofé, Chaifa. Rev. pratiq. d. Malad. de Pays Chauds, Tome X N. 12)

אף על פי שעל הנושא הזה רבות כתבו גם בספרות הלועזית, בכל זאת יש למאמרו של הלל יפה חשיבות רבה, הואיל ובו מורגשת על כל צעד ושעל ההכרה הלאומית של המחבר, המעריך את העבודה הכבירה הסניטרית שנעשתה על ידי היהודים מתוך אהבה עזה לארץ-מולדתם. וזכות יתרה למחבר, להדגיש בין השורות את הצד הלאומי שבמלחמה נגד המלריה, הואיל והוא בעצמו, כמסופר במבוא וקורותי של המאמר הנידון, השתתף באופן פעיל ונמרץ בעבודה זו להבראת הארץ ע"י השמדת המלריה, בכרי לאפשר התישבות צפופה של יהודים בארץ. הוא חולק כבוד גדול לעבודתו של הברון אירמונד רוטשילד בארץ ישראל, שהלך כביוון זה כבר החל משנת 1888 ומוכיח, כי סמוך לשנות המלחמה העולמית (1913) המשיך המוסד הבינלאומי להגיניו: בשעתו לחלק כינון לשם קדום המלריה, אחריו שהמחבר התחיל בשנת 1910 במלחמה נגד הקדחת על ידי הענקת כינון פרופילקטי לתושבי מושבה קטנה סמוך לחיפה בהצלחה מרובה. ב-1912 המשיך הלל יפה את עבודתו הסניטרית בשתי מושבות של הגליל העליון וראה גם שם הצלחה בשיטת הענקת כינון לשם קדום המלריה. אותו הדבר בזכרון יעקב בתקופת המלחמה העולמית. בשנת 1918 הגיש הלל יפה תוכיח בדבר המלחמה במלריה, לקבוצה הרפואית הציונית האמריקאית (הרסה לעתיד), שהתחילה את פעולתה לאחר המלחמה, בשנת 1922 הצטרפה לעבודה זו גם המחלקה הסניטרית של ממשלת ארץ ישראל (גם המחלקה הזאת היתה נהנית מכספי היהודים שהיה מספק ה"Joint", הסתדרות יהודית אף היא).

המחבר מודה, כי המחלקה הסניטרית של הממשלה עשתה עבודה חשובה מאוד מבחינת המלחמה המעשית במקומות הרגורה של היתושים בארץ. רוב העבודה נעשה על חשבון הברון א. די רוטשילד.

יצירת מקום הרושת למלח ב'עתלית' אף היא נעשתה מתוך המלחמה במלריה. גם חדרה ופתח תקוה הובאו על ידי עבודת הבראה אנטומולרית למצבן הפורח הנוכחי.

המחבר עובר אחר כך לתיאור עבודת הבראה בעמק יזרעאל, שנעשתה ברובה ובעיקרה על ידי ההסתדרות הציונית או על ידי הרסה בתמיכתה של המחלקה הממשלתית. המחבר מוכיח גם את עבודתה של זו האחרונה במקומות רבים בארץ-ישראל וביוחד בירושלים עצמה, גם בעכו, צפת וטבריה.

בנוגע ליתר הפרטים המלאים ענין מדעי, כגון: על האנופליים בארץ ישראל, על חשיבותם של מינים אחרים של היתוש הזה בהעברת הקדחת, על האמצעים שבהם השתמשו במלחמה נגד הקדחת,

והכספים בלונדון התחזקו עוד יותר על ידי זה, שלתוך חבר המנהלים של חברת פניקס נכנסו במשך השנה מר ו. א. וורקמן, נשיא ההתאחדות של החברות לאחריות החיים באנגליה, ומר ה. א. ווהייט, המנהל הראשי של חברת האלחוט הענקית „מרקוני“.

היחסים הטובים עם הקרן הקימת לישראל קבלו את בטוים בהארכת חוזה ההעדפה בין שני המוסדות עד לסוף שנת 1944. לפי חוזה זה חברת פניקס משאירה בארץ את תמורת כל הפרמיות הארצישראליות וגם מזרימה הון חצוני רב לארץ ישראל. המפעל הציוני נתמך באופן פעיל מאד מצד חברת פניקס על ידי השקעותיה בארץ ישראל, על ידי ההענקות שלה לקרן הקימת לישראל, שעלו עד עכשיו לחמשים ואחד אלף ליישט, וכמו כן על ידי זה, ש-600 איש העובדים במחלקות האחריות של הקרן הקימת לישראל והמתפרנסים מחברת פניקס לוקחים כולם חלק אקטיבי מאד בכל הזרמים של התנועה הציונית בתפוצות ישראל.

הסניף הארצישראלי של חברת פניקס קשור, כידוע, בחוזה ההעדפה עם סניפי ההסתדרות הרפואית בתל-אביב ובחיפה. חושים אלה נותנים לרופאים במשך השנה השוטפת הזדמנות להבטיח את עצמם בתנאים נוחים באופן יוצא מהכלל. הרופאים, שלא השתמשו עדיין בהזדמנות טובה זאת, צריכים למהר לפנות בענין הבטחתם להנהלת הסניף הא"י של חברת פניקס ירושלים, רחוב מנורה, ת. ד. 144, או למשרד בתל-אביב, רחוב בלפור מס. 9, ת. ד. 321.

המכון לקרני-רנטגן של ד"ר אריה נויברגר ע ב ר

לרח' לילינבלום מס. 25 (הבית השני מדירתו הקודמת)

סוכננו למודעות בא"י

י ה ו ד ה כ ה ן תל-אביב, רחוב דרך תל-אביב 74

Tel-Aviv, Palestine

בארץ, ועל רפוי המלריה. - על הקורא לפנות למקור. בדפים אלה לחוס המחבר במלים חזקות, לפעמים גם באירוניה חריפה, בעד דעתו, כי הענקת כינוי בתור אמצעי המקרם את פני המחלה צריכה לתפוס מקום חשוב בעבודת ההבראה המלרית. הונחת האמצעי הזה, הכלי זין היקר, הוא לדעתו עוון פלילי!

בנוגע לרפוי נותן המחבר: 8 פעמים ביום כינוי-כלורידרט 0.5 גרם ונמנע כרגיל לתת אותו בתקופת עלית החום. במלריה שלישינית רגילה בוחר ה. יפה בכינוי גסטון לפי Gaston במקום כינוי. מלבד זה הוא משתמש תמיד בצירוף של שלק הקלפה הכינית (Decoctum cort. chinae) עם דקודילט של נחרן.

הכוחל המתיליני נחשב אצלו רק כאמצעי עזר, אבל לפעמים חשוב מאוד בצירוף של כינוי קוקודילט של נחרן ואירנוטין (כצורת כדוריות). המחבר מזכיר לבסוף את הפלסמוכין של דיר מיהלנס לטובה כאמצעי פעיל מאוד בדרך כלל. הוא נותן בסרוגין במשך 5 ימים פלסמוכין, במשך 10 ימים כינוי או כינוי עם הפסקה של 8-10 יום בכל חודש.

הזריקות של כינוי או פלסמוכין הן המיד פעילות יותר מאשר ההענקה דרך הפה. הוא מזריק במשך 2-3 ימים ועובר להענקה דרך הפה. במקרה של צורך להזריק דרך הוריד מכבר ה. יפה את התכשיר: Collobiase de quinne של Dausse (במנה של 0.015-0.005).

בנוגע לקדחת שחור-השתן מביע המחבר על סמך נסיונו במשך 88½ שנה את הדעות הבאות:

א. אין אנו מפקפקים בוה, כי הכינוי הוא אחד הנוגמים לתופעה זו.
ב. אנו מאמינים בנטיה משפחתית לתסביך זה.
ג. קדחת שחור-השתן יכולה להופיע גם במלריה שלישינית מסוכנת, גם בקדחת שלישינית רגילה.

ד. שבע הצורה הזאת אינו נהיר לנו עדיין כל הרכו.
ה. יש לעיין מחדש בשאלת האיסור להשתמש בכינוי בצורה זו של המלריה, דיר י. בן-רענן

הבורדס החלופית בארץ ישראל / דיר הלל יפה, חיפה.

(Dr. H. Jofé. Revue de Médecine et d'Hygiène Tropicales, 1930, № 6)

במאמר זה מרצה המחבר ברחבות על המחלוקת שבה שרויה השאלה, איזה כורדס שכית יותר באי, החילופית (אמבי) או המתני. בין הדברים משלב המחבר גם עקיצות נגד הקנאים, המאשימים ב"חוסר ידיעות מדעיות", בלקוי הטכניקה במעבדות את המתנדרים דעתם, כי המתנ הבורדמי נפוץ מאוד בארץ ישראל. המחבר מודה במקצת, כי היתה אמנם קודם רשלנות במעבדות כמובן זה, שלא תמיד חפשו את המתנים, אולם הוא חושב, כי בנוגע למנפות הבורדס אין לזה ערך מכריע, כי התברר עכשיו, כי אחוז המקרים המעורבים אינו גדול. המחבר קובל גם על השיטה הנהוגה במעבדות, העומדות תחת פיקוחם של הקנאים, שעל פיה פוסלים כל חלופית שאיננה מראה הנועות רגלי-שווא (Pseudopodes)